

SATURA RĀDĪTĀJS

	<i>lpp.</i>
Komentāros lietotie saīsinājumi	10
Redaktoru komentārs	12
Ievads Eiropas Savienībā	14
Latvijas – Eiropas Savienības attiecības	18
A. Līgums starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kīpras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kīpras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanas Eiropas Savienībai (Pievienošanās līgums)	35
B. Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kīpras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (Pievienošanās akts)	55
Pirmā daļa. Principi.....	56
Otrā daļa. Līgumu pielāgojumi 68	
I sadaļa. Organizatoriski noteikumi.....	68
1.nodaļa. Eiropas Parlaments.....	68
2.nodaļa. Padome.....	71
3.nodaļa. Tiesa.....	77
4.nodaļa. Ekonomikas un sociālo lietu komiteja.....	80
5.nodaļa. Reģionu komiteja.....	82
6.nodaļa. Zinātnes un tehnikas komiteja.....	84
7.nodaļa. Eiropas Centrālā banka.....	85
II sadaļa. Citi pielāgojumi.....	87
Trešā daļa. Pastāvīgie noteikumi.....	88
I sadaļa. Iestāžu pieņemto aktu pielāgojumi.....	88
II sadaļa. Citi noteikumi.....	89
Ceturrtā daļa. Pagaidu noteikumi.....	90
I sadaļa. Pārejas posma pasākumi.....	90
II sadaļa. Citi noteikumi.....	108

Piektā daļa. Noteikumi par šā Akta īstenošanu	114
I sadaļa. Iestāžu un struktūru izveide	114
II sadaļa. Iestāžu pieņemto aktu piemērojamība.....	121
III sadaļa. Nobeiguma noteikumi	126

Pielikumi

I pielikums. Šengenas <i>acquis</i> noteikumi, kas iekļauti Eiropas Savienības sistēmā, kā arī akti, kas pieņemti atbilstīgi tam vai kā citādi saistīti ar to, kuri no pievienošanās ir saistoši jaunajām dalībvalstīm un piemērojami tajās (minēti Pievienošanās akta 3.pantā)	128
II pielikums. Pievienošanās akta 20.pantā minētais saraksts	141
1. Brīva preču aprite.....	141
A. Mehāniskie transportlīdzekļi	161
B. Mēslojumi	196
C. Kosmētikas līdzekļi	197
D. Reglamentētā metroloģija un fasēšana	199
E. Spiedvertnes	202
F. Tekstilmateriāli un apavi	203
G. Stikls	205
H. Horizontālie un procedūras pasākumi	206
I. Valsts līgumi	210
J. Pārtikas produkti	261
K. Ķīmikālijas	268
2. Personu pārvietošanās brīvība	301
A. Sociālais nodrošinājums	309
B. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās.....	490
C. Profesionālo kvalifikāciju savstarpēja atzīšana	491
I. Vispārējā sistēma.....	491
II. Juridiskās profesijas	502
III. Ārstu un vidējā medicīnas personāla darbība	504
IV. Arhitektūra.....	556
D. Pilsoņu tiesības	567
3. Pakalpojumu sniegšanas brīvība.....	571
4. Uzņēmējdarbības tiesības	590
A. Uzņēmējdarbības tiesības	603
B. Grāmatvedības standarti.....	607
C. Rūpnieciskā īpašuma tiesības	612
I. Kopienas preču zīme	612
II. Papildu aizsardzības sertifikāti	618
III. Kopienas dizainparaugi	626
5. Konkurences politika	630
6. Lauksaimniecība	653
A. Tiesību akti lauksaimniecības jomā.....	663
B. Tiesību akti veterinārijas un fitosanitārijas jomā.....	741
I. Tiesību akti veterinārijas jomā	741

II. Tiesību akti fitosanitārijas jomā.....	836
7. Zivsaimniecība.....	853
8. Transporta politika.....	866
A. Iekšzemes transports.....	876
B. Jūras transports.....	880
C. Autotransports.....	881
D. Dzelzceļa transports.....	897
E. Pārvadājumi pa iekšējiem ūdensceļiem.....	909
F. Eiropas transporta tīkls.....	916
G. Gaisa transports.....	1003
9. Nodokļu politika.....	1007
10. Statistika.....	1030
11. Sociālā politika un nodarbinātība.....	1081
12. Enerģētika.....	1090
A. Vispārīgi noteikumi.....	1095
B. Enerģijas etiķete.....	1108
13. Mazie un vidējie uzņēmumi.....	1153
14. Izglītība un apmācība.....	1159
15. Reģionālā politika un strukturālo instrumentu koordinācija.....	1167
16. Vide.....	1196
A. Atkritumu apsaimniekošana.....	1208
B. Ūdens kvalitāte.....	1209
C. Dabas aizsardzība.....	1214
D. Rūpnieciskā piesārņojuma kontrole un riska pārvaldība.....	1298
E. Aizsardzība pret radiāciju.....	1305
F. Ķīmikālijas.....	1310
17. Patērētāju tiesību un veselības aizsardzība.....	1313
18. Sadarbība tieslietu un iekšlietu jomā.....	1323
A. Tiesiskā sadarbība civillietās un komerclietās.....	1330
B. Vīzu politika.....	1349
C. Ārējās robežas.....	1370
19. Muitas savienība.....	1437
A. Tehniskie pielāgojumi Muitas kodeksā un tā īstenošanas noteikumos.....	1444
I. Muitas kodekss.....	1444
II. Īstenošanas noteikumi.....	1445
B. Citi tehniskie pielāgojumi.....	1462
20. Ārējās attiecības.....	1465
21. Kopējā ārpolitika un drošības politika.....	1514
22. Iestādes.....	1531
III pielikums. Pievienošanās akta 21.pantā minētais saraksts.....	1534
1. Personu pārvietošanās brīvība.....	1534
2. Lauksaimniecība.....	1536
A. Tiesību akti lauksaimniecības jomā.....	1536

B. Tiesību akti veterinārijas un fitosanitārijas jomā.....	1536
I. Tiesību akti veterinārijas jomā.....	1536
II. Tiesību akti fitosanitārijas jomā.....	1538
3. Zivsaimniecība.....	1540
4. Statistika.....	1543
5. Reģionālā politika un strukturālo instrumentu koordinācija.....	1546
IV pielikums. Pievienošanās akta 22.pantā minētais saraksts.....	1547
1. Brīva kapitāla aprīte.....	1547
2. Uzņēmējdarbības tiesības.....	1548
3. Konkurences politika.....	1552
4. Lauksaimniecība.....	1556
5. Muitas savienība.....	1558
Pielikuma papildinājums.....	1568
VIII pielikums. Pievienošanās akta 24.pantā minētais saraksts: Latvija.....	1587
1. Personu pārvietošanās brīva.....	1587
2. Pakalpojumu sniegšanas brīvība.....	1600
3. Brīva kapitāla aprīte.....	1605
4. Lauksaimniecība.....	1609
A. Tiesību akti lauksaimniecības jomā.....	1609
B. Tiesību akti veterinārijas un fitosanitārijas jomā.....	1611
I. Tiesību akti veterinārijas jomā.....	1611
II. Tiesību akti fitosanitārijas jomā.....	1615
5. Zivsaimniecība.....	1616
6. Transporta politika.....	1617
7. Nodokļu politika.....	1624
8. Sociālā politika un nodarbinātība.....	1628
9. Enerģētika.....	1632
10. Vide.....	1637
A. Gaisa kvalitāte.....	1638
B. Atkritumu apsaimniekošana.....	1640
C. Ūdens kvalitāte.....	1643
D. Rūpnieciskā piesārņojuma kontrole un riska pārvaldība.....	1646
E. Kodoldrošība un aizsardzība pret radiāciju.....	1649
Pielikuma A papildinājums.....	1650
Pielikuma B papildinājums.....	1669
XV pielikums. Maksimālās papildu aproprācijas, kas minētas Pievienošanās akta 32.panta 1.punktā.....	1670
XVI pielikums. Pievienošanās akta 52.panta 1.punktā minētais saraksts....	1671
XVII pielikums. Pievienošanās akta 52.panta 2.punktā minētais saraksts...	1678
XVIII pielikums. Pievienošanās akta 52.panta 3.punktā minētais saraksts.....	1680
Protokoli	
Protokols Nr.1. Par grozījumiem Eiropas Investīciju bankas statūtos.....	1681

Nobeiguma akts	1686
I. Nobeiguma akta teksts	1686
II. Pilnvaroto pieņemtās deklarācijas	1701
1. Kopīgā deklarācija: Viena Eiropa	1701
2. Kopīgā deklarācija par Eiropas Kopienu Tiesu	1702
III. Citas deklarācijas	1702
A. Kopīgās deklarācijas: Pašreizējās dalībvalstis / Igaunija	1704
3. Kopīgā deklarācija par brūno lāču medīšanu Igaunijā	1704
B. Kopīgās deklarācijas: Dažādas pašreizējās dalībvalstis / dažādas jaunās dalībvalstis	1705
4. Čehijas Republikas un Austrijas Republikas kopīgā deklarācija attiecībā uz šo valstu divpusējo nolīgumu par Temelīnas kodolelektrostaciju	1705
C. Pašreizējo dalībvalstu kopīgās deklarācijas	1705
5. Deklarācija par lauku attīstību	1705
6. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Čehijas Republika	1706
7. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Igaunija	1706
8. Deklarācija par degslānekli, elektroenerģijas iekšējo tirgu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 96/92/EK (1996. gada 19. decembris) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (Elektroenerģijas direktīvu): Igaunija 1706	
9. Deklarācija par Igaunijas un Lietuvas zvejas darbību Svalbāras zonā	1707
10. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Latvija	1707
11. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Lietuva	1708
12. Deklarācija par personu sauszemes tranzītu starp Kaļiņingradas apgabalu un citām Krievijas Federācijas daļām	1708
13. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Ungārija	1708
14. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Malta	1709
15. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Polija	1709
16. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Slovēnija	1709
17. Deklarācija par Eiropas komunikāciju tīklu attīstību Slovēnijā	1709
18. Deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Slovākija	1710
D. Dažādu pašreizējo dalībvalstu kopīgās deklarācijas	1710
19. Vācijas Federatīvās Republikas un Austrijas Republikas Kopīgā deklarācija par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos: Čehijas Republika, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Polija, Slovēnija, Slovākija	1710
20. Vācijas Federatīvās Republikas un Austrijas Republikas Kopīgā deklarācija par kodoldrošības uzraudzību	1710
E. Pašreizējo dalībvalstu Vispārīgā kopīgā deklarācija	1711
21. Vispārīgā kopīgā deklarācija	1711

F. Dažādu jauno dalībvalstu kopīgās deklarācijas	1711
22. Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Lietuvas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas Kopīgā deklarācija par Pievienošanās akta 38.pantu ...	1711
23. Ungārijas Republikas un Slovēnijas Republikas Kopīgā deklarācija par Pievienošanās akta X pielikuma 7.iedaļas 1.punkta a) apakšpunkta ii) punktu un XIII pielikuma 6.iedaļas 1.punkta a) apakšpunkta i) punktu	1712
G. Čehijas Republikas deklarācijas	1712
24. Čehijas Republikas Deklarācija par transporta politiku.....	1712
25. Čehijas Republikas Deklarācija par darba ņēmējiem	1713
26. Čehijas Republikas Deklarācija par ES līguma 35.pantu	1713
H. Igaunijas Republikas deklarācijas	1713
27. Igaunijas Republikas Deklarācija par tēraudu.....	1713
28. Igaunijas Republikas Deklarācija par zvejniecību	1714
29. Igaunijas Republikas Deklarācija par Ziemeļaustrumu Atlantijas Zvejniecības komisiju (NEAFC).....	1714
30. Igaunijas Republikas Deklarācija par pārtikas nekaitīgumu.....	1714
I. Latvijas Republikas deklarācijas	1714
31. Latvijas Republikas Deklarācija par balsu sadalījumu Padomē	1714
32. Latvijas Republikas Deklarācija par zvejniecību	1715
33. Latvijas Republikas Deklarācija par 142.a pantu Padomes 1993. gada 20. decembra Regulā (EK) Nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi	1715
J. Lietuvas Republikas Deklarācija	1715
34. Lietuvas Republikas Deklarācija par Lietuvas zvejas darbību apvidū, kas ir Ziemeļaustrumu Atlantijas Zvejniecības komisijas (NEAFC) kompetencē	1715
K. Maltas Republikas deklarācijas	1716
35. Maltas Republikas Deklarācija par neitralitāti	1716
36. Maltas Republikas Deklarācija par Gozo salu reģionu.....	1716
37. Maltas Republikas Deklarācija par PVN nulles likmi	1717
L. Polijas Republikas deklarācijas.....	1717
38. Polijas Republikas Deklarācija par Polijas konkurētspēju dažu augļu ražošanas jomā.....	1717
39. Polijas Republikas valdības Deklarācija par sabiedrības morāli	1718
40. Polijas Republikas valdības Deklarācija par to, kā interpretēt atkāpi no Direktīvā 2001/82/EK un Direktīvā 2001/83/EK paredzētajām prasībām	1718
M. Slovēnijas Republikas deklarācijas.....	1718
41. Slovēnijas Republikas Deklarācija par Slovēnijas Republikas turpmāko reģionālo iedalījumu	1718
42. Slovēnijas Republikas Deklarācijas par Slovēnijas Republikas autohtonajām bitēm <i>Apis mellifera Carnica (kranjska čebela)</i>	1719

N. Eiropas Kopienu Komisijas deklarācijas	1720
43. Eiropas Kopienu Komisijas Deklarācija par vispārējo ekonomikas drošības klauzulu, iekšējā tirgus drošības klauzulu, kā arī tieslietu un iekšlietu drošības klauzulu	1720
44. Eiropas Kopienu Komisijas Deklarācija par secinājumiem saistībā ar Latvijas Pievienošanās konferenci	1720
IV. Vēstuļu apmaiņa starp Eiropas Savienību un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku un Slovākijas Republiku par informācijas apmaiņas un apspriešanās procedūru, lai pieņemtu noteiktus lēmumus un citus pasākumus, kas jāveic laikposmā pirms pievienošanās	1725
Latvijas pārejas noteikumu apkopojums	1732
Starptautisko līgumu, konvenciju un protokolu, kuriem jaunajām dalībvalstīm ir jāpievienojas saskaņā ar Pievienošanās akta 6.panta 2.punktu, saraksts	1737
Jauktās atbildības līgumu, kuriem dalībvalstīm jāpievienojas atbilstoši Pievienošanās akta 6.panta 2.punktam, saraksts	1742
Latvijas Republikas normatīvo aktu, uz kuriem grāmatā dotas atsauces, rādītājs	1746

Redaktoru komentārs

Grāmatas publicēšanas laiks ir cieši saistīts ar laiku, kad katram Latvijas pilsonim ir jāizdara viena no nozīmīgākajām politiskajām izvēlēm jaunāko laiku vēsturē – ir jāpieņem lēmums par Latvijas dalību Eiropas Savienībā (ES). Argumentus savas izvēles izdarīšanai cilvēki meklē visdažādākajos veidos, izmantojot visplašāko informācijas avotu klāstu – sākot no pārrunām ar draugiem un kolēģiem un beidzot ar specifiskas nozares literatūras iepazīšanu.

Šīs grāmatas autoru kolektīvs iedvesmu izstrādāt komentārus Latvijas Pievienošanās Eiropas Savienībai līgumam guva, ikdienā strādājot ar ES tiesību aktu ieviešanu Latvijā. Apzinot plašo jautājumu loku, ko regulē ES tiesību akti, un to ietekmi uz katra indivīda dzīvi, autoru kolektīvs uzskatīja par nepieciešamu dalīties zināšanās, kas iegūtas, apgūstot ES tiesības un tās piemērojot ikdienas darbā. Ņemot vērā to, ka Latvijas Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums ir svarīgākais tiesību akts, kas noteiks, kādā veidā turpmāk tiks realizēta Latvijas dalība šajā starptautiskajā organizācijā, autoru kolektīvs izvirzīja ambiciozu mērķi – uzrakstīt to nozaru skaidrojumu, kuras tieši skar Pievienošanās līgums, vienlaikus komentējot paša Pievienošanās līguma tekstu.

Pievienošanās līgums nosaka jauno dalībvalstu, tostarp Latvijas, pievienošanās nosacījumus, paredzot nepieciešamos pasākumus finanšu, institucionālajā un likumdošanas jomā gan pašā Eiropas Savienībā, gan jaunajās dalībvalstīs. Pievienošanās līgums ir sarežģīts un komplicēts juridisks dokuments, kurā ir iestrādāti visi iestāšanās sarunās ar Eiropas Savienību panāktie rezultāti kopš 1999.gada, kad Latvija uzsāka šīs sarunas. Pievienošanās līgums satur arī virkni tehnisku pielāgojumu šobrīd spēkā esošajos ES sekundārajos tiesību aktos, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to piemērošanu jaunajās dalībvalstīs.

Pievienošanās līgums satur noteikumus, kas attiecas uz visām desmit Eiropas Savienības kandidātvalstīm, bet, ņemot vērā līguma lielo apjomu, šajā izdevumā ir publicēta tikai tā līguma daļa, kas attiecas uz Latviju. Šāda izdevuma politika pamatojama arī ar to, ka komentāru mērķis ir sniegt tikai Latvijai nepieciešamo informāciju un zināšanas, pēc iespējas mazāk aprakstot noteikumus, kas attiecas uz citām valstīm.

Komentāri sastāv no četrām daļām, kas atbilst arī paša Pievienošanās līguma uzbūvei. Pirmajā daļā ir apskatīti vispārīgas dabas jautājumi, tostarp Latvijas un ES attiecības, pievienošanās ES kārtība, Pievienošanās līguma nozīme un Pievienošanās līguma un Akta vispārējo nosacījumu komentārs. Komentāru otrā daļa ir veltīta ES sekundāro tiesību aktu tehniskajiem pielāgojumiem. Lai radītu labāku priekšstatu par tehnisko pielāgojumu

ietekmi uz attiecīgo nozari, pirms katras *acquis* sadaļas, kas satur pielāgojumus, ir dots īss ievads, kurā ir aprakstīti galvenie ES politikas aspekti konkrētajā jomā.

Komentāru trešā daļa ir veltīta pārejas nosacījumu analīzei. Šī analīze dod ieskatu par to, cik lielā mērā Latvijas un ES sarunu rezultāti atspoguļojas Pievienošanās līgumā. Šī informācija ir nepieciešama, lai tie sabiedrības locekļi, uz kuriem attiecas pārejas posmu nosacījumi, varētu pilnībā izmantot šī līguma sniegtās priekšrocības un tiesības.

Grāmatas galvenais mērķis ir informēt sabiedrību par Eiropas Savienības tiesībām un dažādiem juridiskajiem aspektiem, lai katrs pats, balstoties uz zināšanām un faktiem, varētu izdarīt savu izvēli, pa kādu ceļu Latvijai attīstīties.

Komentārus izstrādāja piecpadsmit ES tiesību eksperti, kuriem ir jurista profesionālā kvalifikācija un kuri ir ieguvuši tiesību zinātņu maģistra grādu Eiropas Savienības tiesībās. Grāmatas autori ir – Jorens Aizsils (Labklājības ministrija), Esmeralda Balode (Eiropas Integrācijas Birojs), Renārs Danelsons (Ārlietu ministrija), Kristīne Drēviņa (Finanšu un kapitāla tirgus komisija), Guntis Jēkabsons (Ekonomikas ministrija), Ruta Konstante (Finanšu ministrija), Žaneta Matijesku (Vides ministrija), Jolanta Miķelsone (Kultūras ministrija), Einārs Punkstiņš (Saeimas Juridiskā komisija), Egita Šķībele (Ekonomikas ministrija), Andris Vītols (Zemkopības ministrija), Anita Zikmane (Tieslietu ministrija) un Oksana Zikuna (Galvenā muitas pārvalde). Visi piecpadsmit ES tiesību eksperti ir apvienojušies sabiedriskajā organizācijā “Eiropas Savienības tiesību asociācija”.

Projekta vadītājs un grāmatas zinātniskais redaktors ir Māris Brizgo (Ārlietu ministrija), otrs grāmatas zinātniskais redaktors ir Laila Medin (Satiksmes ministrija).

Komentāriem izmantoti tie Latvijas Republikas normatīvie akti, kuri pieņemti un izsludināti līdz 2003.gada 30.jūnijam.

Komentāri grāmatā publicēti slīpajā drukā (*Italic*). Zemteksta piezīmē (zem atsaucēm), izņemot Pievienošanās aktu, norādīti autori, kuri gatavojuši komentārus attiecīgajam tiesību aktam (tā daļai).

Pievienošanās akta pantiem komentārus gatavojuši šādi autori: Esmeralda Balode (3., 24., 37.-42., 53.-59.pantam), Māris Brizgo (7.-10., 20.-23.pantam), Renārs Danelsons (3., 52., 60.-62.pantam), Kristīne Drēviņa (11.-19., 25., 26., 43.-50.pantam), Guntis Jēkabsons (6.pantam), Ruta Konstante (27.-36.pantam), Anita Zikmane (1.-2., 4., 5.pantam).

Atsauksmes, komentārus un priekšlikumus sūtīt: a/k 420, Rīga, LV-1010 vai komentari@inbox.lv.

Ievads Eiropas Savienībā

Iemesli Eiropas kontinenta valstu vēlmei uzsākt integrācijas procesu jau pašos pirmsākumos bija atšķirīgi, tomēr virkne no tiem sešām Eiropas valstīm¹ bija kopīgi, kā rezultātā pagājušā gadsimta 50-jos gados uzsākās process, kas šobrīd ir ieguvis Eiropas Savienības veidolu.

Integrācijas procesa panākumu stūrakmens bija miera izlīgums starp Franciju un Vāciju. Drīz vien pēc Otrā pasaules kara vadošie Eiropas politiķi atzina nepieciešamību radīt apstākļus, kas nepieļautu jauna kara uzsākšanu Eiropas kontinentā.² Lai sasniegtu šo mērķi, 1951.gada 18.aprīlī tika parakstīts līgums³ par Eiropas Ogļu un tērauda kopienas (EOTK) izveidošanu. Līguma galvenais uzdevums bija radīt pārnacionālu iestādi, kas kontrolētu kara rūpniecībai nepieciešamo ogļu ieguvu un tērauda ražošanu, kā arī šo produktu tirdzniecību. Uz līguma pamata izveidotā Augstā iestāde ir šodienas Eiropas Komisijas priekštece.

Uzsāktā pārnacionālā sadarbība EOTK ietvaros bija par pamatu jaunu integrācijas virzienu meklējumiem. Neveiksmes politiskās sadarbības jomā⁴ skaidri norādīja, ka sadarbības pamati meklējami Eiropas valstu ciešā ekonomiskā sadarbībā. Sešas EOTK dalībvalstis 1955.gada vidū (Mesīnas konferencē) pieņēma lēmumu par Eiropas Ekonomiskās kopienas (EEK) un Eiropas Atomenerģijas kopienas (EURATOM) dibināšanu. 1957.gada 23.martā Romā tika parakstīti līgumi par EEK un EURATOM veidošanu,⁵ no kā arī cēlies nosaukums "Romas līgumi". Visas Kopienas jau kopš to dibināšanas ir atvērtas jaunu dalībvalstu uzņemšanai, kas arī pakāpeniski ir noticis. Līdz šim ir bijušas četras paplašināšanās kārtas, un šobrīd ES dalībnieki ir 15 valstis.

Nozīmīgākais no iepriekš minētajiem ir līgums par EEK izveidošanu. Šī līguma mērķis bija pakāpeniska muitas ūnijas izveide, atceļot dalībvalstu starpā pastāvošās tirdzniecības un muitas barjeras, kā arī izveidojot kopēju ārējo muitas tirdzniecībai ar trešajām valstīm.

¹ Francija, Vācija, Itālija, Beļģija, Nīderlande un Luksemburga.

² V.Čerčila runa 1946.gada 19.septembrī Ctrihē. Gasteyger, Curt: Europa zwischen Spaltung und Einigung 1945-1993, Schriftenreihe 321, Bonna 1994, 39.-40.lpp.

³ EOTK līgums stājās spēkā 1952.gada 23.jūlijā.

⁴ EOTK dalībnieces 1952.gada 27.maijā parakstīja līgumu par Eiropas Aizsardzības Kopienas (EAK) dibināšanu. 1953.gadā tikai pabeigta Eiropas Politiskās kopienas līguma izstrāde. Taču Francijas Nacionālās Asamblejas 1954.gada 30.augustā lēmums neratificēt Eiropas Aizsardzības Kopienas līgumu apturēja politiskās sadarbības uzsākšanu.

⁵ Līgumi stājās spēkā 1958.gada 1.janvārī.

Dalībvalstu ekonomiskās integrācijas procesa rezultātā bija jārada Eiropas vienotais tirgus, kurā precēm, pakalpojumiem, kapitālam un personām būtu noteikta brīva aprīte. Papildus līgumā tika iekļauti noteikumi par kopēju lauksaimniecības politiku, konkurences noteikumiem, ka arī virkne citu normu. EEK līguma normu ietekme uz dalībvalstu tiesību sistēmu būtiski atšķīrās no ierasto starptautisko publisko tiesību ietekmes, kas radīja pamatu jaunas tiesību sistēmas attīstībai, kura šobrīd pazīstama kā ES tiesības.⁶

Turpmāk Eiropas Kopienu dibināšanas līgumos tika izdarītas būtiskas izmaiņas – gan attiecībā uz Kopienas pilnvarām un darbības jomām, gan uz iestādēm un procedūrām:

1) 1965.gada 8.aprīļa Līgums par triju Eiropas Kopienu (EOTK, EEK, EURATOM) iestāžu apvienošanu, kas stājās spēkā 1967.gada 1.jūlijā,

2) jaunu dalībvalstu iestāšanās Eiropas Kopienā (1973.gada 1.janvārī – Dānija, Lielbritānija un Īrija, 1981.gada 1.janvārī – Grieķija, 1986.gada 1.janvārī – Portugāle un Spānija, 1995.gada 1.janvārī – Somija, Austrija un Zviedrija) un

3) 1986.gada 28.februāra Vienotais Eiropas Akts, kas stājās spēkā 1987.gada 1.jūlijā.

1992.gada 7.februārī tika parakstīts Līgums par Eiropas Savienību (LES),⁷ kas būtiski izmainīja un papildināja EK, EURATOM un EOTK līgumus. LES padziļināja Eiropas valstu sadarbību, iekļaujot tajā sadarbību ārpolitikas un drošības sfērā, kā arī sadarbību tieslietās un iekšlietās. LES un EK līgums tika grozīti ar 1997.gada 2.oktobra Amsterdamas līgumu⁸ un 2001.gada 26.februāra Nicas līgumu, kas stājās spēkā 2003.gada 1.februārī.

Atbilstoši EK līguma 4.pantam Kopienas dotos uzdevumus veic vairākas pārnacionālas iestādes. Katrai no tām ir līgumā noteiktas individuālas pilnvaras. EK līgums paredz šādu iestāžu darbību:

- 1) Eiropas Parlaments,
- 2) Padome (arī: Ministru Padome),
- 3) Komisija (arī: Eiropas Komisija),
- 4) Kopienu Tiesa (arī: Eiropas Kopienu Tiesa),
- 5) Revīzijas palāta (arī: Eiropas Revīzijas palāta).

⁶ ES tiesību sistēmas pamatus, kas radīti, noslēdzot EEK līgumu, spilgti un visaptveroši raksturo Eiropas Kopienu tiesas spriedums lietā 6/64 *Costa v. ENEL*, [1964] ECR 585.

⁷ Līgums stājās spēkā 1993.gada 1.novembrī.

⁸ Līgums stājās spēkā 1999.gada 1.februārī.

Sākoties Ekonomiskās un monetārās savienības trešajam posmam 1999.gadā, iestāžu sarakstam tika pievienota Eiropas Centrālā banka. Tiesību aktu tapšanas stadijā Padomi un Komisiju atbalsta divas institūcijas ar padomdevēja statusu:

1) Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (tikai EK un EURATOM vajadzībām),

2) Reģionu komiteja.

Atbilstoši Līguma par ES prasībām šīs iestādes pilda arī EK līgumā paredzētos uzdevumus. Katras iestādes lomā, lai nodrošinātu ES (tajā skaitā EK) funkcionēšanu, nosaka visi iepriekš minētie dibināšanas līgumi. Šo iestāžu lomā un nozīmi raksturo to pilnvaras ES sekundāro aktu pieņemšanas procesā.

Eiropas Kopienas likumdošanas modelis sastāv no trim posmiem:

1) Iniciatīva (šī tiesība ekskluzīvi pieder Eiropas Komisijai),

2) Konsultācijas (gan vienas iestādes ietvaros, piemēram, Padomes darba grupas, gan iestāžu starpā),

3) Lēmums jeb tiesību akta pieņemšana.

Eiropas Savienības apzīmējums "tiesiska kopiena" visprecīzāk atspoguļo ES raksturu. Tas norāda, ka ES darbība ir balstīta uz dibināšanas līgumu un sekundāro tiesību aktu (ES tiesības) precīzām attiecībām ar dalībvalstu nacionālajiem tiesību aktiem. Šo attiecību pamatā ir ES tiesību tiesās piemērošanas princips,⁹ pārākuma princips,¹⁰ legalitātes princips¹¹ un subsidiaritātes princips.¹²

Dibināšanas līgumi, sekundārie tiesību akti un citi dokumenti, kas dažādās formās atspoguļo ES iestāžu un dalībvalstu vienošanās, kopā veido Eiropas Savienības tiesību sistēmu, kas pazīstama arī ar nosaukumu *acquis communautaire* jeb vienkārši *acquis*.

Eiropas Kopienas un Eiropas Savienības sekundārie tiesību akti tiek izstrādāti un pieņemti atbilstoši dibināšanas līgumos noteiktajām procedūrām un tiem ir atšķirīgs to saistošais spēks.

⁹ Iestājoties zināmiem nosacījumiem, dalībvalstu administratīvās un tiesu iestādes tieši piemēro ES tiesību normas.

¹⁰ ES tiesību pārākums nozīmē, ka ES un nacionālo tiesību normu kolīzijas gadījumā piemēro ES tiesību normas neatkarīgi no nacionālo tiesību normas pieņemšanas laika un veida.

¹¹ ES sekundāros tiesību aktus ES iestādes var pieņemt tikai tad, ja tām ir atbilstošs pilnvarojums EK līgumā vai Līgumā par ES.

¹² Šī principa mērķis ir regulēt lēmuma pieņemšanas politisko līmeni – ES institūcijas lēmumus pieņem tikai tad, ja konkrētu jautājumu nevar atrisināt dalībvalstu līmenī.

Sekundāro tiesību aktu izdošana, t.i., jaunu tiesību aktu izstrāde, ir Komisijas, Padomes un Eiropas Parlamenta galvenais uzdevums. Pieņemot tiesību aktus, iestādēm, ievērojot EK līgumā noteiktās pilnvaras, jāievēro EK līguma 249.pantā ietvertie formālie nosacījumi attiecībā uz tiesību aktu saturu, tā adresātiem un izrietošajām sekām. EK līguma 249.pants paredz šādus tiesību aktus:

1) regula

Regula ir tiesību akts, ar kura palīdzību ES vistiešāk var ietekmēt nacionālo dalībvalstu likumdošanu. EK līgums paredz, ka "regulas ir vispārpiemērojamas. Tās uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojams visās dalībvalstīs."

2) direktīva

Direktīva ir kompromiss starp Kopienas vienotas likumdošanas nepieciešamību un nacionālo īpatnību saglabāšanu, cik vien tas ir iespējams. Direktīvas galvenais mērķis ir dalībvalstu tiesību normu harmonizācija jeb savstarpēja pielāgošana. EK līgums paredz, ka "direktīvas tām dalībvalstīm, kurām tās adresētas, uzliek saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu varas iestādēm noteikt to sasniegšanas formas un metodes."

3) lēmums

Tas tiek izmantots kā regulējošs akts atsevišķiem gadījumiem, tātad to var pielīdzināt dalībvalstu administratīvajiem aktiem. EK līgums paredz, ka "lēmumi uzliek saistības kopumā tiem, kam tie adresēti."

4) ieteikums un atzinums

Šie tiesību akti nav saistoši. To mērķis ir ieteikt adresātiem noteiktu rīcības veidu. Tomēr tiek uzskatīts, ka ieteikumam vai atzinumam klaji pretrunīga dalībvalsts rīcība ir politiski nekorekta un nav atbalstāma.

ES 2. un 3.pīlāra ietvaros netiek pieņemti iepriekš uzskaitītie tiesību akti. Pieņemto dokumentu formu un to juridisko spēku nosaka LES 5. un 6.daļa.

Ievērojot ES sarežģīto uzbūvi un plašo jautājumu loku, ko ietekmē ES darbība, jauno dalībvalstu uzņemšana ES ir cieši saistīta ar trim būtiskiem faktoriem, kuri nosaka katras dalībvalsts ieguldījumu ES attīstībā un šīs darbības atdevi nacionālā mērogā:

- 1) ES un nacionālo tiesību normu prasību saskaņota darbība;
- 2) valsts un pašvaldības iestāžu spēja efektīvi administrēt ES un nacionālo tiesību aktu piemērošanu;
- 3) valsts iestāžu spēja nodrošināt sekmīgu dalību ES iestāžu darbā.

Latvijas – Eiropas Savienības attiecības

1. Attiecību vēsture

Vēlmi atgriezties Eiropas valstu saimē Latvija ir pastāvīgi apliecinājusi jau kopš valstiskās neatkarības atjaunošanas 1991.gadā. Iestāšanās ES ir viens no būtiskākajiem ārpolitikas mērķiem visu valdību deklarācijās kopš Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas. Tas tika attiecīgi novērtēts, ko apliecina Latvijas neatkarības atzīšana no Eiropas Komisijas puses 1991.gada 27.augustā.

Latvijas un ES divpusējo attiecību nepārtrauktā attīstība kopš 1992.gada 11.maija, kad tika parakstīts Līgums starp Latvijas Republiku un Eiropas Ekonomisko Kopienas par tirdzniecību un komerciālo un ekonomisko sadarbību,¹³ kurš stājas spēkā 1993.gada 1.februārī, parakstot arī kopīgu politisko deklarāciju, uzskatāmi demonstrē šīs virzības noturīgumu. Tālākās attiecības iezīmē 1993.gada 5.maijā noslēgtais Līgums starp Latvijas Republiku un Eiropas Ekonomisko Kopienas par attiecībām zvejniecības jomā,¹⁴ kurš stājas spēkā tā paša gada 5.augustā.

Nākamais solis, kas vēlāk būtiski noteica Latvijas tālākās virzības uz Eiropas Savienību stratēģiju, bija 1993.gada jūnijā Kopenhāgenas Eiropadomes apstiprinātās prasības jaunajām kandidātvalstīm, kas tām jāizpilda, lai varētu pievienoties ES. Šīs prasības iegāja vēsturē ar nosaukumu *Kopenhāgenas kritēriji*:

- demokrātiju nodrošinošo institūciju stabilitāte, likuma vara, cilvēktiesību, t.sk., minoritāšu tiesību ievērošana;
- funkcionējošas tirgus ekonomikas darbība, kā arī spēja izturēt konkurenci Eiropas Savienībā;
- spējas uzņemties dalībvalsts pienākumus, t.sk., politiskās, ekonomiskās un monetārās savienības uzdevumu realizēšanā.

1994.gads Latvijas un ES attiecībās iezīmējās ar to, ka Latvija parakstīja Brīvās tirdzniecības līgumu ar Kopienas.¹⁵ Šis līgums sāka

¹³ Apstiprināts ar Ministru Padomes 1992.gada 11.maija lēmumu Nr.170 "Par Latvijas Republikas Valdības un Eiropas Ekonomiskās Kopienas Līgumu"// Ziņotājs, 1992, Nr.22 (līguma teksts nav publicēts).

¹⁴ Apstiprināts ar Ministru Padomes 1992.gada 13.jūlija lēmumu Nr.276 "Par Latvijas Republikas un Eiropas Ekonomiskās kopienas līgumu par attiecībām zvejniecības jomā" (līguma teksts un lēmums nav publicēts).

¹⁵ Līgums par brīvo tirdzniecību un ar tirdzniecību saistītajiem jautājumiem starp Eiropas Kopienas, Eiropas Atomenerģētikas Kopienas un Eiropas Ogļu un Tērauda

darboties no 1995.gada 1.janvāra un aizstāja 1992.gada Līgumu starp Latviju un EEK par tirdzniecību un komerciālo un ekonomisko sadarbību. Tā paša gada beigās Esenē ES dalībvalstu un valdību vadītāji apstiprināja jauno kandidātvalstu pirmsiestāšanās stratēģiju.¹⁶

1995.gada 12.jūlijā tiek parakstīts Līgums par asociācijas izveidošanu starp Latvijas Republiku, no vienas puses, un Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no otras puses (Eiropas līgums),¹⁷ kas stājās spēkā 1998.gada 1.februārī. Līgums ir svarīgākais dokuments, kas tika noslēgts, lai sagatavotu Latviju dalībai ES, un tas joprojām ir Latvijas un ES attiecību galvenais juridiskais pamats. Tas tāds būs līdz spēkā stāsies 2003.gada 16.aprīlī Atēnās parakstītais Pievienošanās līgums. Eiropas līguma 1.pants nosauc Latvijas un ES asociācijas uzdevumus, tostarp nodrošināt piemērotus ietvarus Latvijas pakāpeniskai integrācijai ES. Noslēdzot Eiropas līgumu, Latvija skaidri iezīmēja savu mērķi – kļūt par Eiropas Savienības dalībvalsti.

Kopš neatkarības atjaunošanas Latvijas iekļaušanās Eiropas un transatlantiskajās struktūrās ir bijusi viena no visskaidrāk izteiktajām visu Saeimu un valdību prioritātēm. 1995.gadā Saeimas pieņemto "Latvijas ārpolitikas pamatvirzienu līdz 2005.gadam"¹⁸ pirmais punkts nosaka:

"Iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) ir būtiska latviešu tautas izdzīvošanas un Latvijas valsts saglabāšanas iespēja. Iekļaušanās ES ekonomiskajā sistēmā veicinās Latvijas saimniecības, zinātnes, izglītības un kultūras straujāku attīstību".

1995.gada 14.oktobrī visas 6.Saeimā pārstāvētās partijas parakstīja kopējo deklarāciju par Latvijas iestāšanos ES,¹⁹ kas bija pamats Latvijas turpmākajai politikai attiecībā ar ES.

Kā loģisks šīs politikas turpinājums bija nākamais Latvijas solis, kad 1995.gada 27.oktobrī valdība iesniedza ES prezidējošai valstij Spānijai pieteikumu par Latvijas Republikas vēlēšanos iestāties ES. Tā paša 1995.gada novembrī, līdz ar 6.Saeimas darba uzsākšanu, tika izveidota

Kopienu, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses (parakstīts 1994.gada 18.jūlijā; ratificēts ar 1994.gada 14.novembra likumu)// Latvijas Vēstnesis, 1994. 29.nov., Nr.139.

¹⁶ Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>

¹⁷ Eiropas līgums par asociācijas izveidošanu starp Eiropas Kopienām un to Dalībvalstīm, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses (parakstīts 1995.gada 12.jūnijā; ratificēts ar 1995.gada 31.augusta likumu)// Latvijas Vēstnesis, 1995. 12.sept., Nr.138.

¹⁸ Pieejams internetā: http://www.saeima.lv/Likumdosana/likumdosana_arhivs.html.

¹⁹ Pieejams internetā: <http://www.eib.gov.lv/dok.php?docid=38>.

jauna Saeimas pastāvīgā komisija – Eiropas lietu komisija, kura kopš tā laika funkcionē kā galvenā ar ES lietām saistīto jautājumu virzītāja Saeimā. Eiropas lietu komisija ir viena no pirmajām, kuras kompetence ir noteikta parlamenta iekšējās kārtības noteikumos. 2001.gada 18.janvārī Saeima pieņēma grozījumus Saeimas kārtības rullī,²⁰ kuros noteica komisijas tiesības pārstāvēt Saeimu Eiropas lietās, kā arī noteica komisijas izveides principus un tiesības lemt par Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā sarunu pozīcijām. Komisijā proporcionāli ir pārstāvētas visas Saeimas frakcijas, kas neapšaubāmi ir ļoti svarīgs faktors.

Madrides Eiropadome 1995.gada decembrī uzdeva Eiropas Komisijai sagatavot viedokli par visām jaunajām kandidātvalstīm un nolēma sasaukt starpvaldību konferenci līguma par ES (LES) darbības izvērtēšanai.²¹ Šajā saistībā 1996.gada aprīlī Eiropas Komisija iesniedza Latvijai, kā arī citām kandidātvalstīm, vairāk kā 2000 jautājumu, kuru mērķis bija izvērtēt stāvokli valstī visdažādākajās sabiedriskajās jomās.

Eiropas Komisijas delegācija Latvijā sāka savu darbu 1996.gada februārī. Delegācija pārstāv Eiropas Kopienas Latvijā, un tādēļ tai ir pārstāvniecības statuss. Delegācija ir atbildīga tieši par tām jomām, kurās darbojas Eiropas Komisija. Tās ir: politiskās un ekonomiskās attiecības, īpaši tirdzniecība, oficiāli un neformāli kontakti visos līmeņos, kā arī sabiedriskās attiecības, paplašināšanās procesa veicināšana Latvijā ar ekonomiskā un finansiālā atbalsta palīdzību.

1997.gada aprīlī tika atklātas Komisijas pārstāvniecības telpas Jēkaba kazarmās. Svinīgajā ceremonijā piedalījās toreizējais Valsts prezidents Guntis Ulmanis un ES Ārlietu komisārs Hans van der Bruks. Tajā pašā laikā Briselē tika atklāta Latvijas pārstāvniecība Eiropas Savienībā.

Latvijas valdība jau no 1996.gada sākuma izstrādā konkrētu pasākumu plānu Latvijas sagatavošanai dalībai ES, kas aptvertu visas valsts nozares, un tā – 1996.gada 18.decembrī Ministru kabinets apstiprināja I Nacionālo programmu Latvijas integrācijai Eiropas Savienībā.²² Šī programma turpmākajos gados tika papildināta un atjaunota.

1997.gada 26.jūnijā Eiropas Komisija publicēja dokumentu "*Agenda 2000* – Viedoklis par kandidātvalstu pieteikumiem iestāties ES",²³ kurā

²⁰ Grozījumi Saeimas kārtības rullī: LR 2001.gada 18.janvāra likums// Ziņotājs, 2001, Nr.5.

²¹ Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>.

²² <www.eib.gov.lv/46>

²³ Pieejams internetā: http://www.europa.eu.int/comm/agenda2000/index_en.htm.

ietverti atzinumi par visām jaunajām kandidātvalstīm, tostarp Latviju, un rekomendācijas par iestāšanās sarunu uzsākšanu.

Latvijas un Eiropas Savienības attiecības sāka veidoties ciešākas arī politiskajā līmenī, ko apliecina pirmā Latvijas un ES apvienotās parlamentārās komitejas sēde, kas notika 1997.gada 3.novembrī Rīgā. Šo komiteju veido Saeimas un Eiropas Parlamenta deputāti. Apvienotajā parlamentārajā komitejā deputāti apspriež aktuālākos jautājumus Latvijas virzībā uz Eiropas Savienību. Komitejas sēdes notiek divas reizes gadā, Rīgā un Briselē, un tās darbā attiecīgi piedalās arī Latvijas valdības un Eiropas Komisijas locekļi.²⁴

Turpmākais vēsturiskais brīdis Latvijas ceļā uz dalību Eiropas Savienībā bija 1997.gada 12.decembrī, kad Luksemburgas Eiropadome nolemj iekļaut visas 11 kandidātvalstis, to starp arī Latviju, uzņemšanas procesā.²⁵

No 1998.gada 30. marta saskaņā ar ES Luksemburgas Padomes lēmumiem sākās jauns posms Eiropas Savienības un tās kandidātvalstu, arī Latvijas, attiecībās – ES kārtējā paplašināšanās. Ar sešām kandidātvalstīm (Čehiju, Igauniju, Kipru, Poliju, Slovēniju, Ungāriju) jau tika sāktas iestāšanās sarunas. Vienlaikus ar visām divpadsmit²⁶ kandidātvalstīm sāka nacionālās likumdošanas salīdzināšana ar ES likumdošanas kopumu (*acquis communautaire*).

Eiropas Savienība vērs īpašu uzmanību uz kandidātvalsts spēju pārņemt ES likumdošanas kopumu. Vienošanās par šī uzdevuma veikšanu – Pievienošanās partnerību,²⁷ sagatavo Eiropas Komisija, konsultējoties ar Latviju. Pievienošanās partnerība ir pirmsiestāšanās stratēģijas galvenais elements. Tā palīdz kandidātvalstij noteikt darbības prioritātes, paredz ES finansējuma piesaisti, kā arī nosaka palīdzības izmantošanas noteikumus. Pirmo Pievienošanās partnerības dokumentu Latvija parakstīja 1998.gada 30.martā, bet 1999.gada 22.decembrī Eiropas Komisija publicēja jau otro Pievienošanās partnerību Latvijai.

Luksemburgas lēmumi noteica kandidātvalstu progresa regulāru izvērtēšanu. Šajā saistībā Latvija katru gadu sagatavoja un iesniedza Eiropas Komisijai Nacionālo progresa ziņojumu. Nacionālais progresa ziņojums ir Latvijas vērtējums par sasniegto, gatavojoties dalībai ES. Tas

²⁴ Apvienoto parlamentāro komiteju pieņemtās kopīgās deklarācijas pieejamas internetā: <http://www.eiroinfo.lv/pages/ESIC/index.jsp>.

²⁵ Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>.

²⁶ Arī Turcija 1987.gada 14.aprīlī ir iesniegusi pieteikumu dalībai ES un attiecīgi ir kandidātvalsts.

²⁷ Pieejams internetā: <http://www.eib.gov.lv/doc/acc-part-1999.pdf>.

ir viens no informācijas avotiem, ko izmanto Eiropas Komisija sava Progresā ziņojuma sagatavošanai. Ziņojumā ietverta informācija par Kopenhāģenas kritēriju izpildi gada laikā kopš iepriekšējā Komisijas ziņojuma. Kopumā Eiropas Komisija par Latviju ir sagatavojusi piecus ziņojumus – 1998.gada 4.novembrī, 1999.gada 13.oktobrī, 2000.gada 8.novembrī, 2001.gada 13.novembrī un 2002.gada 9.novembrī.²⁸

Eiropas Komisijas 1999.gada 13.oktobra Progresā ziņojumā ES Padomei tiek rekomendēts uzsākt iestāšanās sarunas ar Latviju. Helsinku Eiropadome 1999.gada 10.decembrī, pamatojoties uz Eiropas Komisijas ieteikumu, pieņēma lēmumu par iestāšanās sarunu sākšanu ar Latviju, kā arī ar pārējām kandidātvalstīm – Maltu, Lietuvu, Slovākiju, Bulgāriju un Rumāniju.²⁹ Vienlaikus tika noteikts, ka sarunas tiks vestas individuāli atbilstoši katras valsts gatavībai, sniedzot iespēju Helsinkos uzaicinātajām kandidātvalstīm panākt sarunās jau esošās valstis rezultātu ziņā.

Turpmākie divi gadi ir iestāšanās sarunu posms. Ar Ministru kabineta 1999.gada 26.oktobra rīkojumu tiek izveidota Latvijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā sarunu delegācija,³⁰ par delegācijas vadītāju tiek iecelts ārlietu ministrs Indulis Bērziņš, par sarunu vadītāju – Ārlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks Andris Ķesteris. Delegācijas darbā piedalās visu ministriju un daudzu valsts institūciju pārstāvji.

Sarunu laikā notiek regulāras konsultācijas un tikšanās ekspertu līmenī. Visas *acquis communautaire* jomas un ES pamatlīgumu noteikumi tiek sadalīti 31 sadaļā: 1) Brīva preču aprīte; 2) Brīva personu aprīte; 3) Brīva pakalpojumu aprīte; 4) Brīva kapitāla aprīte; 5) Uzņēmējdarbības likumdošana; 6) Konkurences politika; 7) Lauksaimniecība; 8) Zvejniecība; 9) Transporta politika; 10) Nodokļu politika; 11) Ekonomiskā un monetārā savienība; 12) Statistika; 13) Sociālā politika un nodarbinātība; 14) Enerģētika; 15) Rūpniecības politika; 16) Mazie un vidējie uzņēmumi; 17) Zinātne un pētniecība; 18) Izglītība un apmācības; 19) Telekomunikācijas un informāciju tehnoloģijas; 20) Kultūra un audiovizuālā politika; 21) Reģionālā politika un strukturālie instrumenti; 22) Vide; 23) Patērētāju un veselības

²⁸ Visi progresā ziņojumi pieejami internetā:

<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/latvia/index.htm>.

²⁹ Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>.

³⁰ Par Latvijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā sarunu delegāciju: Ministru kabineta 1999.gada 26.oktobra rīkojums Nr.493// Latvijas Vēstnesis, 1999. 28.okt., Nr.355 (grozījumi: Latvijas Vēstnesis, 2000. 2.marts, Nr.71/72; 20.jūn., Nr.230/232; 17.nov., Nr.413/417; 2001. 9.febr., Nr.23; 2002. 15.marts, Nr.42).

aizsardzība; 24) Sadarbība tieslietās un iekšlietās; 25) Muitas savienība; 26) Ārējās attiecības; 27) Kopējā ārpolitika un drošības politika; 28) Finanšu kontrole; 29) Budžeta un finanšu nosacījumi; 30) Institūcijas; 31) Dažādi.

Sarunas notiek par katru sadaļu, izvērtējot Latvijas un ES pozīciju katrā konkrētajā sarunu sadaļā. Sarunas katrā sadaļā tika provizoriski slēgtas sarunu raundos delegāciju vadītāju vietnieku līmenī. Šo sarunu sadaļu provizorisko slēgšanu pēc tam apstiprina ES iestāšanās sarunu Starpvaldību konferences sanāksme ministru līmenī. Latvijas dalība šajā Starpvaldību konferencē tika atklāta 2000.gada 15.februārī.

Kad Briselē Eiropadomes ārkārtas sanāksmē³¹ tika apstiprināta aņemšanās pabeigt iestāšanās sarunas ar 10 ES kandidātvalstīm, tostarp Latviju, līdz 2002.gada 12.-13.decembrim, kā arī parakstīt Pievienošanās līgumu 2003.gada aprīlī, Latvija līdz 2002.gada 25.novembrim jau bija provizoriski slēgusi visas sarunu sadaļas, izņemot pēdējās, kuras varētu apzīmēt par īpaši politiski jūtīgām – "Lauksaimniecība", "Finanses un budžets", "Institūcijas" un "Dažādi".

Pēdējais un dramatiskākais sarunu raunds notika Kopenhāgenā, valstu un valdību vadītāju tikšanās laikā, kad tika panāktas pēdējās vienošanās par lauksaimniecības produktu ražošanas kvotām, finanšu atbalstu lauksaimniecībai, kā arī budžeta nosacījumiem. Šeit jāuzsver, cik būtiska loma bija faktam, ka kandidātvalstīm bija kopīga nostāja sarunās ar Eiropas Savienības amatpersonām visos minētajos jautājumos. Vienošanās tika panākta, un Kopenhāgenas Eiropadomes tikšanās laikā Latvija oficiāli noslēdza iestāšanās sarunas.³² Pievienošanās līguma parakstīšana tika noteikta 2003.gada 16. aprīlī Atēnās. Kā pievienošanās ES datums noteikts 2004.gada 1.maijs.

2. Pievienošanās kārtība Eiropas Savienībai

Eiropas Savienība deklarē, ka tā ir atvērta katrai Eiropas valstij, kas vēlas tai pievienoties un ievēro dalībvalstu kopīgos principus – brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību respektēšanas principu, kā arī likuma varas principu.³³

Māstrihtas līgums jeb LES un, precīzāk, tā 49.pants, nostiprina jaunu dalībvalstu pievienošanās ES kārtību. Šis pants nosaka, ka:

³¹ Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>.

³² Pieejams internetā: <http://ue.eu.int/newsroom/councilHomePage.asp?LANG=1>.

³³ LES 6(1).pants.